

M. Rakitina, PhD Student,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

MOTIVIC-IMAGINATIVE PARADIGM OF «SHIJING» FOLK SONGS

The article is devoted to the functioning of the motifs, images, and symbols in Chinese folk songs, recorded in the anthology «Shijing». Basic «Shijing» folk songs themes of social inequality of the population, love, war, homesickness were allocated. Dominant motifs and symbolic images were highlighted in the analyzed texts.

Keywords: folk songs, «Shijing», motif, artistic images, the Zhou Dynasty.

УДК 811.161.2:001.4:664

Романовська Т. І., доцент, ст. наук. співр., к. т. н.,
Національний університет харчових технологій
Левчук Л. О.,

Український гуманітарний ліцей КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Розглянуто технічну термінологію, закріплену державними стандартами України й обов'язкову до використання у технічній і науковій літературі. Виявлено калькування окремих термінів з російської мови і невідповідність їхньої суті позначуванню предметам та явищам. Запропоновано переглянути вказані стандарти та внести відповідні виправлення.

Ключові слова: харчова і переробна промисловість, технічні терміни, калькування з російської, державні стандарти.

Технічні науки закріплюють терміни та поняття, що використовуються у промисловому виробництві, основоположними стандартами. Зі встановленням державності України наукові комітети при провідних наукових установах, уповноважені на розроблення та впровадження нормативних документів, переглянули стандарти колишнього Радянського Союзу та розробили державні стандарти України (ДСТУ).

Перегляд стандартів, особливо основоположних, зводився до перекладу термінів із російської на українську мову. Деякі стандарти зафіксували транслітерацію російських понять українськими буквами, внаслідок чого втрапився зміст та відбулось перекручення суті термінів. Невикористання питомих українських термінів, які пройшли тисячолітнє застосування під час приготування їжі та закріплені стандартами, і примусове насадження покручів з російськомовним корінням призводить до неадекватного опису технологічних процесів виробництва харчових продуктів.

Розглянемо основні поняття олійножирової галузі харчової промисловості, закріплені у ДСТУ 2423-94 [1] та обов'язкові до вживання у будь-якій технічній і науковій літературі. У вказаному стандарті подано українську назву продукту та відповідник її російською мовою. Власне назва стандарту вже є некоректною: термін «масла растительные» наводять як «олії рослинні», хоча тваринних олій немає, а є тваринні жири, а саме жир яловичий, сало чи смалець (жир свинячий) тощо. У поясненні до поняття «форапаратна олія» дають визначення «олія, одержана шляхом попереднього знімання ...» без прикметника *рослинна*, а російською у поясненні вже є «растительное масло, получаемое предварительным съемом ...». Така назва стандарту спричинила значне поширення [2] у технічній літературі словосполучення «рослинна олія» заміст звичного та правильного «олія».

Поняття російською «необрушенное масличное сырье» подано у вказаному стандарті як «необрушена олійна сировина», а «обрушенное масличное сырье» як «обрушена олійна сировина». Йдеться про зняття оболонки – плодової та насінневої – з плодів і насіння олійних культур. Також зняття оболонки необхідне й у зернових культур, зокрема у приготуванні пшеничної куті. Українська мова у вживанні дієслова не розрізняє з якої культури знімають оболонки та природу оболонки (зернова чи олійна культура, плодова чи насіннева оболонка). Знімання оболонки з будь-якої культури виражають дієсловом «шеретувати». Так у пісні «У перетику ходила» є такі рядки:

Мельник меле, шеретує,

Обернеться – поцілує.

У побуті також є дієслово «лузати», яке вживають для опису процесу зняття оболонки з плодів соняшнику під час вживання їх у їжу людиною. Російськомовна калька «обрушування» неадекватно описує процес зняття оболонки, оскільки українською обрушування означає повне руйнування матеріалу. Наприклад, у повідомленнях про стихійні явища природи, а саме: землетрус, цунамі чи смерч – можна почути про повне руйнування чи обрушування стіни, будинку тощо. У нашому випадку сім'янки соняшнику не руйнують розмелюванням, а з цілого ядра сім'янки знімають оболонки.

Отже, щоб адекватно передати зміст, необхідно використовувати лише питомо україномовний термін «шеретування» на позначення знімання оболонки із зернових чи олійних культур.

У технічній літературі описується обладнання для розділення шеретівки на фракції у потоці повітря на ядро, лушпиння та проміжні фракції. Серед таких проміжних фракцій є перевій, цілі плоди, пил та калькований з російської «недоруш». Доцільно перекласти цей термін як напівшеретовані плоди, оскільки з них знята оболонка частково. Таку фракцію напівшеретованих плодів повторно направляють на шеретування. Також варто акцентувати увагу на кальковану з російської назву вказаного обладнання для розділення шеретівки, а саме «війка», яка зустрічається у технічних регламентах, складених у тому ж науковому закладі, який розробляє нормативні стандарти на технічну термінологію. Цей термін доцільно замінити питомо українським терміном «віялка». Варто вказати, що в українській є термін «вія, війка, вієчка» на позначення шетинистого ряду волосся навколя очей. Російською мовою це поняття звучить як «ресничка, ресница». За перекладу україномовного технічного тексту з калькованим

російськомовним поняттям на російську виникає анекдотичний випадок, коли розділення лушпиння від ядра проводять віями.

Тому у технічних текстах необхідно вживати такі терміни: *шеретування, шеретівка, навішеретовані плоди, віялка*.

У борошномельному виробництві, яке є переробною промисловістю, вживають кальковане з російської поняття «крупчатка» на позначення борошна вищого гатунку. Українською кажуть *питльоване борошно*. Запитуючи свою бабусю, яка родом із села Пилипівка Фастівського району Київської області 1910 р. н. і родичі якої мали млин у сусідньому селі Берники, про поняття «крупчатка», я не почула відповіді. Однак на запитання «Як називають найбільше борошно?» вона відповіла. Найбільшим борошном є питльоване борошно, а млин у навколишніх селах називали питель (у відмінках питля, питлю, питлем, у питлі). Отже необхідно вживати термін «питльоване борошно» на позначення найчистішої від оболонки, найбільшої фракції пшеничного борошна.

Вказані терміни та поняття мають питомі українські відповідники, які внесені в орфографічний та інші словники, і широко застосовуються в побуті українців. Оскільки будь-який стандарт має переглядатися через певний проміжок часу, зокрема стандарт на продукт переглядають через п'ять років, а на термінологічне поняття за необхідності, то слід вважати що така необхідність вже настала.

Таким чином, нами було виявлено калькування окремих термінів з російської мови і невідповідність їхньої суті позначуваним процесам та предметам. Запропоновано переглянути вказані термінологічні стандарти та внести відповідні виправлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ДСТУ 2423-94. Олії рослинні. Виробництво. Терміни та визначення. К.: Держстандарт України, 1994.– 15 с.
2. *Осейко М.І.* Технологія рослинних олій: Підр. ВНЗ. – К.: Варта, 2006. – 279 с.

Стаття надійшла до редакції 16.04.2014 р.

Романовская Т.И., к.т.н., ст. науч. сотр., доц.,
Национальный университет пищевых технологий, г. Киев

Левчук Л.О.,
Украинский гуманитарный лицей КНУ имени Тараса Шевченко, г. Киев

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ТЕХНИЧЕСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Рассмотрена техническая терминология, закрепленная государственными стандартами Украины и, таким образом, обязательная к использованию в технической и научной литературе. Выявлено калькирование отдельных терминов с русского языка и несоответствие их сути означенным процессам и предметам. Предлагается пересмотреть указанные стандарты и внести соответствующие исправления.

Ключевые слова: *пищевая и перерабатывающая промышленность, технический термин, калькирование с русского языка, государственный стандарт.*

Romanovska T.I., Cand.Phil.Sci., Senior Researcher, Associate Professor,
National University of Food Technologies, Kyiv
Levchuk L.O., Ukrainian Humanitarian Lyceum
Taras Shevchenko National University of Kyiv

DEVELOPMENT TRENDS OF TECHNICAL CONTROL OF TERMINOLOGY FOOD INDUSTRY

The author considers technical terminology, fixed by the state standards of Ukraine, that, according to the requirements, is mandatory for use in technical and scientific literature. The tracing revealed that some of the terms are calques from Russian language and their essence doesn't correspond signified processes and subjects. It's proposed to review and correct these standards.

Keywords: *food and processing industry, technical term, calques from Russian, state standard.*

УДК'367.622.22

Руда Н. В., к. філол. н., асист.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ДЕМІНУТИВІЗОВАНІ ПРИСЛІВНИКИ І ДІЕСЛОВА УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЛАТИНСЬКОЇ МОВ (ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ)

У статті досліджено семантику та функції демінутивізованих прислівників і дієслів української та латинської мов, аналізуються універсальні риси та етномовні особливості прислівникової та дієслівної демінутивізації у зазначених мовах.

Ключові слова: *категорія демінутивності, демінутив, оцінно-емоційне значення, експресія.*

Тим фактом, що людська свідомість здатна не лише об'єктивно відображувати дійсність, але й залучати до образів сприйняття суб'єктивно-емоційні враження, пояснюється глибоке проникнення емоційності у всі сфери життя та діяльності людини. Вираження емоцій у мові пов'язане також із тим, що пізнавальна діяльність людини супроводжується оцінкою того, що пізнається.

У сучасній лінгвістиці зростає тенденція до розгляду емотивності як особливої когнітивної структури мовної особистості, основною функцією якої є емоційне національно-зумовлене оцінювання дійсності, відповідно, об'єктом дослідження нерідко стає оцінно-емоційна лексика. Як особливий клас оцінно-емоційної лексики в мовах